

Helten beordrede fem mand henrettet, selv om krigen var tabt for Tyskland

INDBLIK

Kontreadmiral Rolf Johannesson hyldes som en helt i det tyske søværn, selv om han spillede en blodig rolle under Anden Verdenskrig. 75 år senere vokser kritikken af det tyske forsvar.

SOLVEIG GRAM JENSEN
Jyllands-Postens korrespondent
solveig.g.jensen@jp.dk

BERLIN

Ordene er nøje valgt ud og vejret af:

»Som jeg ser det, var han ansvarlig for, at min far blev dømt til døden og henrettet.«

Tyske Heinz Pester, 84, var ni år gammel, da han for 75 år siden i de absolut sidste dage af Anden Verdenskrig mistede sin far. Kurt Arthur Pester blev sammen med fire andre mænd henrettet af nazisterne den 21. april 1945. Mindre end tre uger før Nazityskland overgav sig den 8. maj 1945.

Beslutningen om at tage fem liv så sent i krigen blev truffet af en tysk kontreadmiral ved navn Rolf Johannesson. I de efterfølgende årtier fik han en strålende karriere i det vesttyske søværn. Siden 2017 har hans buste stået i aulaen på Marineschule Mürwik - en pendant til søværnets officersskole - i Flensburg.

Her, trekvart århundrede senere, har sønnen stadig svært ved at forstå, hvorfor Johannesson ikke skånedede mændene:

»For ham havde det overhovedet ikke været noget problem at udskyde den dom. Krigen var tabt.«

Interviewet finder sted per telefon af hensyn til faren for coronavirus. Fra sit hjem i Altenburg i det gamle Østtyskland understreger Heinz Pester flere gange:

»At der står denne buste på officersskolen, tager jeg principielt afstand fra.«

Den holdning står han ikke alene med. I 75-året for Anden Verdenskrigs afslutning vokser kritikken fra historikere og politikere for at få det tyske forsvarsministerium og søværn til at gøre op med Johannessons heltestatus.

Nakkeskud

I virkeligheden var de fem mænd ikke blot modstandsfolk. De fire af dem - også Kurt Arthur Pester - var indkaldt til den tyske hær. Derfor var der i virkeligheden tale om mytteri, idet deres "forbrydelse" - set med nazisternes øjne - bestod i, at de forsøgte fredeligt at overgive Helgoland til briterne.

Siden krigens begyndelse havde nazisterne forvandlet Helgoland til en toptunet base for tungt krigsmateriel og dermed et oplagt mål for de allierede. Gruppens idé var derfor at redde både befolkningen og øen ved at lade briterne få øen uden magtanvendelse.

Da det gik op for gruppen, der stod i radiokontakt med briterne, at den blev aflyttet, begyndte det at haste. Derfor kom briterne med et ultimatum: Det hvide flag skulle hejses senest kl. 12 mandag den 18. april (1945) - ellers ville bombardementerne gå i gang.

Det var, fortæller nyhedsmagasinet Der Spiegel, for kort en frist. Deres planer om at overmande officererne og holde soldaterne - 4.000 mand - i skak, var ikke modne. De fik heller ikke mulighed for at gøre forsøget. Natten mellem den 17. og den 18. april kom

en SS-kommando til øen og anholdt dem. Ved middagstid indledte briterne det første af to luftangreb. 128 mennesker døde. Helgoland måtte evakueres, 95 pct. af øen var ikke længere beboelig. Tre dage senere blev de fem mænd henrettet ved nakkeskud.

Voksende pres

Siden er det slaget om eftermælet, der er blevet udkæmpet på Helgoland og i det tyske søværn. Til de mest indædte forkæmpere for at få Johannesson pillet ned af piedestalen hører militærhistoriker Dieter Hartwig fra Kiel. Over for dagbladet Kieler Nachrichten kritiserer han søværnet for at »anse en officer med en tvivlsom omgang med sandheden for forbilledlig«.

Men talsmand for flåden, kommandørkaptajn Achim Winkler, afviser i et skriftligt svar til Jyllands-Posten, at bustens placering i aulaen betyder, at Johannesson bliver æret.

»Alt, der udstilles på Officersskolen Mürwik er udstyret med tekster, som sætter tingene ind i den historiske kontekst, ligesom på et museum. Også kontreadmiral Johannessons buste er udstyret med en forklarende tekst [...] som selvfølgelig også nævner hans rolle i forbindelse med de fem dødsdomme.«

Winkler peger også på, at Johannesson hører til blandt ophavsmændene til

HELGOLAND

Øen Helgoland ligger 70 km nordvest for Elbens munding i Nordsøen.

Øen er 1,7 km² stor og har ca. 1.265 indbyggere.

Helgoland var dansk i flere århundreder indtil Napoleonskrigene i 1807, hvor den overgik til briterne, indtil den i 1890 kom på tyske hænder.

Efter Anden Verdenskrig besatte briterne igen øen og forsøgte i 1947 at sprænge hele øen i luften. I 1952 fik Tyskland Helgoland tilbage.

I dag er øen primært kendt for kurophold og som et populært mål for turister.

I 2015 blev en mindesten for de henrettede stillet op i Sahlenburg i udkanten af Cuxhaven, hvor henrettelserne fandt sted.
Foto: Manfred Mittelstedt

Tysklands nutidige forsvar, ikke mindst flåden.

Hartwig har nu gennemført en underskriftsindsamling, der er sendt til både det tyske søværn og forsvarsministerium. Autograferne tilhører flere militærhistorikere, politikere og lokale historieinteresserede, der arbejder for at mindes modstandsfolkene fra dengang.

En af dem er Manfred Mittelstedt, som i dag er pensioneret efter en lang karriere i postvæsnet. Han har sammen med flere an-

dre sørget for, at de fem mænd i 2015 fik en mindesten i Sahlenburg i udkanten af byen Cuxhaven, hvor henrettelserne fandt sted.

Over telefonen fra Cuxhaven fortæller han, hvordan det har været en kamp at få udgivet materiale om, hvad der skete for 75 år siden.

»På Helgoland fik vi i første omgang ikke et ben til jorden, fordi der mente man, at de fem mænd var forræderne.«

Helt i DDR

Sådan oplevede også Heinz Pester den lokale fortolkning, da han i 1990 for første gang besøgte sin fars grav. Han voksede op i det gamle Østtyskland. Her blev faderen anset for at være en så vigtig helt, at flere gader blev opkaldt efter ham. Sådan så de ikke tingene i Vesttyskland:

»Efter Murens fald kørte jeg som det første til Cuxhaven. Men her blev historien fortiet. Det første besøg var meget skuffende for mig,« husker Heinz Pester.

Selv om mindestenen har rådet bod på historiens sår, tvivler han på, at Tyskland nogensinde helt kommer fri af nazismens skygge.

»Flere og flere nynazister træder offentligt frem. Og det, at officersskolen nægter at fjerne denne buste, viser jo, hvilken ånd der stadig hersker der.«

116 soldater og 12 civile mistede livet under briternes bombardement. De fleste af øboerne og soldaterne overlevede beskyttet i bunkerere, men udenfor var ødelæggelsen total. 950 bombefly smed i løbet af små to timer 7.000 bomber over øen. Foto: AP

Der har de seneste år været adskillige sager om seksuelle overgreb og voldtægter i de britiske væbnede styrker. Kun et fåtal er endt med en domfældelse. Personerne på billedet fra en parade på Royal Military Academy i Sandhurst har intet med disse sager at gøre. Foto: Hannah Mckay/Reuters

Tre kvinder går til kamp mod briternes militærdomstole

De seneste fem år er der rejst 129 voldtægts-sager ved de britiske militærdomstole. Kun 10 pct. af sagerne har ført til en dom.

CARSTEN ELLEGAARD
Jyllands-Postens korrespondent
carsten.christensen@jp.dk

LONDON

Tre kvindelige soldater har besluttet at lægge sag an mod den britiske stat i et forsøg på at få flyttet hundredvis af sager om voldtægter og grove seksuelle overgreb i det britiske forsvar fra en militær til en civil domstol og væk fra den militære til den almindelige anklagemyndighed.

Ingen af de tre kvinder, der alle siger, at de har været udsat for voldtægt, mens de var i tjeneste, har fået noget ud af deres anmeldelser. I to tilfælde nåede anmeldelserne aldrig til en domstol, i det tredje tilfælde blev den tiltalte frifundet, skriver The Guardian.

Ifølge de tre kvinder foretog det militære politi aldrig en seriøs efterforskning af deres anmeldelser, og de har alle tre skrevet til forsvarsminister Ben Wallace og udtrykt bekymring for kvaliteten af de militære efterforskeres arbejde.

Netop Ben Wallace afviste i februar at overføre den groveste kriminalitet begået af soldater i Storbritannien fra det militære til det civile system. Det var ellers anbefa-

lingen fra en arbejdsgruppe med højesteretsdommer Shaun Lyons og tidligere politidirektør Sir Jon Murphy i spidsen.

Forsvarsministeren argument var, at det militære retssystem skal være i stand til at tage sig af de mest alvorlige forbrydelser, og derfor skal denne type sager fortsat behandles der.

Samtidig slog Ben Wallace fast, at så længe der ikke var foregået forbrydelser, der berørte det civile samfund, så »ligger sagerne bedst hos militærpolitiet«.

»Skandaløs behandling«

Kvindernes sag føres af Emma Norton, chef for det nystartede Centre for Military Justice, en forening, der hjælper soldater, der har været udsat for grove seksuelle krænkelser i tjenesten eller f.eks. hjælper efterladte til soldater, der har begået selvmord - i nogle tilfælde på grund af mobning i forsvaret.

Organisationen mener, at det strider mod menneskerettighederne, at det er ikke er den normale anklagemyndighed og domstole, der tager sig af de militære voldtægtssager.

»På trods af den skandaløse behandling de har været udsat for, da de anmeldte voldtægt, har de modet til at føre en sag i et forsøg på at overbevise domstolene om, at dette system er nødt til at blive ændret,« siger Emma Norton til The Guardian.

Hun understreger dog, at

SAGER I DET BRITISKE MILITÆRE SYSTEM

I 2015 blev der anmeldt 95 sager om grove seksuelle overgreb eller voldtægter i de britiske væbnede styrker.

I 2019 var tallet steget til 178.

129 sager om voldtægt har mellem 2015 og 2019 været for en militær domstol.

13 sager - eller ca. 10 pct. - førte til domfældelse.

Til sammenligning bliver 62 pct. dømt ved det civile retssystem.

Kilde: The Guardian og det britiske forsvarsministerium

tære efterforsknings- og retssystem.

De seneste år er antallet af anmeldte voldtægter og andre grove seksuelle overgreb inden for forsvaret steget markant. Fra 95 anmeldte sager i 2015 til 178 sidste år.

På de fem år har der været rejst 129 voldtægtssager for militære domstole, men kun 13 - eller ca. 10 pct. - har ifølge det britiske forsvarsministerium ført til en dom.

Over for de tal står, at voldtægtssager i to af tre tilfælde ender med en domfældelse i det almindelige retssystem.

To af tre sager, der omhandler seksuelle overgreb i det britiske militær, har fundet sted i Storbritannien, og kvinder er ofre i tre af fire sager.

»Uacceptable overgreb«

Der er 15.000 kvinder ansat i britisk tjeneste, og de udgør ca. 11 pct. af den samlede væbnede styrke.

Forsvarsministeriet siger i en udtalelse sendt til The Guardian, at »alle seksuelle overgreb er uacceptable, og alt militært personel, der ikke følger passende standarder, vil der blive taget hånd om«.

De vil blive udsat for de rette disciplinære foranstaltninger. En talsmand fra ministeriet siger:

»De væbnede styrkers retssystem minder meget om det civile system. Det er underlagt parlamentarisk kontrol, og militærpolitiet efterforskninger er uafhængige af landets militære ledelse.«

hvis kvinderne ender med at få ret, får det ingen betydning for deres egne sager, der er afsluttede.

Flere sager

Siden 2009 har militært personale i tjeneste været underlagt militær lov, og derfor går sager igennem det mili-